

CZŁOWIEK–INSTYTUCJA

Przyjaciół całej społeczności akademickiej, uwielbiany przez studentów i ciszący się szacunkiem pracowników Uniwersytetu, człowiek–instytucja o wyjątkowej osobowości, darze zjednywania ludzi, wspaniałym organizator i społecznik, twórca szkoły geografii religii w Polsce, doskonały przewodnik, który dopisał kolejne chwalebne karty do historii geografii krakowskiej – to zaledwie kilka wybranych określeń, jakimi scharakteryzowano prof. Antoniego Jackowskiego 11 czerwca br. w Auli Collegium Maius podczas uroczystości nadania mu tytułu profesora honorowego.

– To tytuł wyjątkowy, zarezerwowany dla najwybitniejszych profesorów naszej Uczelni. Przyznajemy go bowiem tym osobom, którym nie możemy nadać godności doktora honoris causa, gdyż są naszymi doktorami – podkreślał w swym wystąpieniu rektor UJ prof. Karol Musioł. Rektor poinformował również, że z wnioskiem o nadanie tytułu profesora honorowego prof. Jackowskiemu wystąpiło pięciu profesorów tytularnych Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UJ 25 sierpnia 2006 roku. Miesiąc później, jednogłośnie, wniosek ten poparł Konwent Godności Honorowych,

jego dorobku naukowego i zasług dla Uniwersytetu, w tym w szczególności dla Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej – Senat UJ podjął na posiedzeniu 28 lutego br.

– *Profesor Antoni Jackowski należy do wąskiego grona polskich geografów, którzy wytyczyli nowe, oryginalne pole badawcze w zakresie geografii turystyki i geografii religii, określając przedmiot i zakres ich badań, opracowując odpowiednią metodologię oraz wykonując szereg prac empirycznych, dokumentujących przydatność przemysłów i dociekań teoretycznych. Należy do grupy najbardziej twórczych geografów w Polsce zarówno badawczo, jak i organizacyjnie – akcentował wygłaszający laudację prof. Bolesław Domański, dyrektor*

Honorowy dyplom wręczył prof. Antoniemu Jackowskiemu rektor UJ prof. Karol Musioł

Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ.

– *To właśnie prof. Antoni Jackowski – wspólnie z prof. Jadwigą Warszzyńską – uznawani są powszechnie za twórców powojennej polskiej szkoły geografii turystyki – mówił prof. Domański, podkreślając także, że intensywne badania nad geograficznymi aspektami zjawisk i procesów religijnych, prowadzone przez bohatera uroczystości na przestrzeni*

Łaciński tekst dyplomu odczytał dziekan Wydziału prof. Kazimierz Krzemień (pierwszy z lewej)

a po zapoznaniu się z pozytywnymi recenzjami prof. Stanisława Liszewskiego z Uniwersytetu Łódzkiego i prof. Jana Łobody z Uniwersytetu Wrocławskiego Komisja Konkursowa Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi zarekomendowała go Radzie Wydziału, która z kolei na posiedzeniu 20 lutego 2007 roku wniosek ten poparła i skierowała do Senatu UJ. Uchwałę o nadaniu prof. Jackowskiemu tytułu profesora honorowego UJ – w uznaniu

Uroczystość zgromadziła wielu znakomitych gości, wśród nich była także żona bohatera uroczystości prof. Danuta Ptaszyczką-Jackowską (druga z lewej w drugim rzędzie)

ostatnich dwudziestu lat, sprawiły, że dziś uznawany jest on również za twórcę nowej w Polsce subdyscypliny nauk geograficznych – geografii religii. – *W tym zakresie osiągnięcia Antoniego Jackowskiego nie tylko w skali naszego kraju, lecz i w nauce światowej są trudne do przecenienia. Świadczyć o tym mogą między innymi liczne cytowania w wydawnictwach*

zagranicznych. Szczególny przedmiot badań stanowią migracje pielgrzymkowe zarówno w skali całego świata, jak i Polski.

Profesor Antoni Jackowski ma na swym koncie blisko 220 prac, w tym ponad 20 książek. Do najważniejszych z nich należą:

Podstawy geografii turystyki (Warszawa 1978, PWN, wspólnie z J. Warszzyńską), *Zarys geografii pielgrzymek* (Kraków 1991, UJ), *Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce* (Warszawa 1991, Instytut Turystyki), *Pielgrzymowanie* (Wrocław 1998 i 2004, Wyd. Dolnośląskie), *Religie świata. Szlaki pielgrzymkowe* (Poznań 1999, Wyd. Kurpisz, wspólnie z I. Soljan oraz E. Bilską-Wodecką), *Święta przestrzeń świata. Podstawy geografii religii* (Kraków 2003, UJ),

a także opracowana przez niego *Bibliografia turystyki polskiej*, łącznie 7 tomów za okres od XVI wieku do 1972 roku, wydana w latach 1968–1975.

Wyłaszający laudację prof. Bolesław Domański przypomniał również, że prof. Antoni Jackowski pełnił na Uniwersytecie szereg odpowiedzialnych funkcji, między innymi dziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (dwie kadencje, 1993–1999) oraz dyrektora Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ (łącznie trzy kadencje: 1991–1993 i ponownie 1999–2005), był także wieloletnim członkiem Senatu UJ (1981–1984 i 1993–2005), w 1994 roku roku utworzył w Instytucie Zakład Geografii Religii, drugi w Europie i jedyny w Polsce, i do 2005 roku pełnił funkcję jego kierownika. Dodać też należy, że profesor jest twórcą oryginalnego periodyku naukowego „Peregrinus Cracoviensis”, jedynego tego typu czasopisma w Europie. – *Zawsze wiele pracy i energii wkładał w działalność organizacyjną zarówno na rzecz organizacji procesu dydaktycznego, jak i badań naukowych. Przyczynił się do uzyskania przez Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej nowoczesnego obiektu w Kampusie*

600-lecia Odnowienia UJ, przejętego do użytkowania 1 lipca 2005 roku. W 2002 roku geografowie polscy powierzyli mu zaszczytną funkcję przewodniczącego Konferencji Kierowników Geograficznych Jednostek Uczelnianych, którą pełnił do końca 2005 roku – podkreślał laudator.

Pod kierunkiem prof. Jackowskiego studia ukończyło ponad 180 magistrantów geografii i blisko 30 religioznawstwa. Opiekował się 3 habilitantami, wypromował 6 doktorów, trzy dalsze osoby mają otwarty przewód doktorski. Był recenzentem w 3 przewodach profesorskich, 4 habilitacyjnych, 8 doktorskich, a także wniosków o stanowiska profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych. Choć w 2005 roku oficjalnie przeszedł na emeryturę,

nadal prowadzi seminaria magisterskie na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Długo by wymieniać zaszczyty i wyróżnienia, jakimi na przestrzeni choćby ostatnich kilku lat został uhonorowany. Długa jest też lista organizacji i towarzystw, w których aktywnie działa, dlatego też – jak powiedział na zakończenie swego wystąpienia prof. Domański – *obecność profesora Antoniego Jackowskiego w gronie profesorów honorowych Uniwersytetu Jagiellońskiego będzie wyrazem godnego uznania dla tego wybitnego uczonego, a zarazem współorganizatora polskiej geografii.*

Dziękując za wyróżnienie i ciepłe słowa, profesor Jackowski przypomniał w swoim wystąpieniu historię i znaczenie krakowskiej geografii uniwersyteckiej. Podkreślił, że to dla niego wielki zaszczyt, ale równocześnie zobowiązanie, które rozumie jako *dalszą nieustającą służbę*

na rzecz Uniwersytetu, tworzenie nowych idei oraz pracę z młodym pokoleniem geografów.

Obiecał, że swą wiedzą będzie służył Uczelni dopóki starczy mu sił.

Rita Pagacz-Moczarska

Pierwsze życzenia i gratulacje honorowy profesor UJ odbierał w Auli Collegium Maius

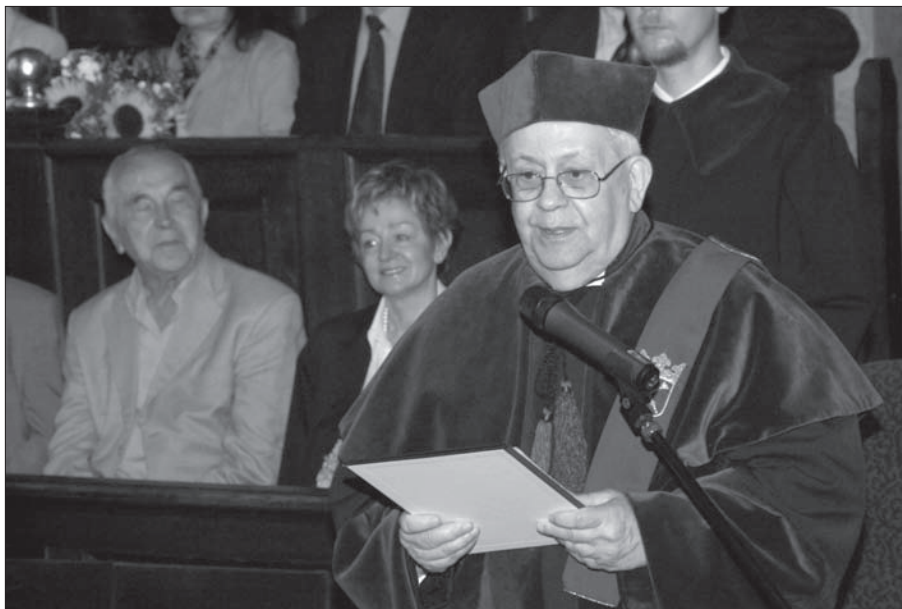

Druga część uroczystości odbyła się w Stubie Communis Collegium Maius, na cześć prof. Antoniego Jackowskiego rozpoczęto ją odśpiewaniem pieśni Ad multos annos. Od lewej recenzenci: prof. prof. Stanisław Liszewski z Uniwersytetu Łódzkiego i Jan Łoboda z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz prof. Antoni Jackowski i rektor UJ Karol Musiał

ZASZCZYT I ZOBOWIĄZANIE

Geografia jest piękną dziedziną nauki, która potrafi tak zafascynować badacza, że ten poświęca jej całe swoje życie. Może warto wiedzieć, że pierwsza wypowiedź prasowa profesora Władysława Bartoszewskiego, nie-geografa, dotyczyła... właśnie geografii. W 1934 roku, w wieku 12 lat, tak odpowiadał na pytanie „Kim chcę zostać i dlaczego?": *Chciałbym zostać geografem, bo interesuję się i lubię geografię, z której dowiadujemy się o naszej Ojczyźnie, o jej dzielnicach, mieszkańcach, klimacie, o obcych krajach, miastach, górach, rzekach i.t.d.*¹. A więc miłość do naszej dyscypliny może się rodzić w życiu człowieka już bardzo wcześnie. Później znajdujemy

Prof. Antoni Jackowski podczas swojego wystąpienia

argumenty, które to nasze uczucie utrwalają. Tak było zawsze i wszędzie, ale szczególnej wymowy stwierdzenie to nabiera w przypadku geografii na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Zawsze byłem dumny z tego, że jestem geografem związanym z naszą Uczelnią. Nie ma żadnej przesady w twierdzeniu, że właśnie w murach Uniwersytetu wykształcała się i utrwalała jako dyscyplina naukowa oraz dydaktyczna zarówno geografia polska, jak i europejska. Na potwierdzenie tego wystarczy przywołać w tym miejscu takie wielkie nazwiska, jak Jan Długosz, Jan Stoliczka, Maciej Miechowita, Jan z Głogowa, Bernard Wapowski. Około 1500 roku geografia krakowska należała do najbardziej znanych i cenionych w Europie.

Jestem dumny z tego, że moim Wielkim Antenatem był Wincenty Pol, znany poeta i badacz ziemi ojczystej. W 1849 roku utworzył on na Uniwersytecie Katedrę Geografii Powszechnej, Fizycznej i Porównawczej. Była to pierwsza taka placówka na ziemiach polskich, a druga na świecie (po Katedrze Geografii w Berlinie, utworzonej w 1820 roku). Dzięki Polowi geografia polska zaczęła wkraczać na tory światowe i zaczęła być postrzegana jako ważna dziedzina nauki i nauczania uniwersyteckiego. Ze względu na swe zasługi Wincenty Pol został uznany za „ojca nowożytnej geografii polskiej”.

Dumą napawa mnie fakt, że właśnie na naszym Uniwersytecie powstało pierwsze w Polsce nowoczesne studium geograficzne, jakim był Instytut Geograficzny, utworzony w 1918 roku przez Ludomira Sawickiego. Sawicki wystarał się dla geografii uniwersyteckiej o własny obiekt w budynku dawnego arsenału Władysława IV przy ul. Grodzkiej 64. Geografia pozostawała tam przez następne 90 lat, do 2005 roku. Ważną innowacją za-

równo w geografii polskiej, jak i w skali międzynarodowej, było uruchomienie przy Instytucie przez Stanisława Leszczyckiego w 1936 roku podyplomowego Studium Turyzmu. Była to jedna z pierwszych placówek badawczych tego typu na świecie.

To moi Antenaci tworzyli tutaj podwaliny planowania przestrzennego i regionalnego, współpracując podstawy tzw. „geografii stosowanej”. Przywołać tu należy zwłaszcza nazwiska Jerzego Smoleńskiego, Wiktora Ormickiego, Stanisława Leszczyckiego. Moi Wielcy Poprzednicy sprawili, że Instytut Geograficzny stał się w tamtych latach jednym z głównych centrów naukowych w Polsce i na świecie.

Dumą napełniała mnie zawsze wspaniała postawa naszych geografów podczas okupacji hitlerowskiej. W ramach osławionej Sonderaktion Krakau do obozu koncentracyjnego zostali wywiezieni między innymi Jerzy Smoleński, Wiktor Ormicki i Stanisław Leszczycki. Pierwsi dwaj już nie powrócili do Krakowa. Jerzemu Smoleńskiemu Niemcy zaproponowali wolność w zamian za podjęcie przez niego pracy w osławionym Instytucie Wschodnim (Ostinstitut). Za taką cenę Smoleński nie chciał ratować swego życia. Został wywieziony do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen-Oranienburg, gdzie wskutek nieludzkiego traktowania zmarł 5 stycznia 1940 roku.

Wiktor Ormicki znalazł się w obozie koncentracyjnym w Dachau. Gdy zostało ujawnione jego pochodzenie semickie, został przewieziony do obozu w Gusen, gdzie ciężko pracował w kamieniołomach. Nie tracił jednak hartu ducha, aktywnie włączał się w podziemną akcję pogadanek naukowo-popularnych organizowanych dla współwięźniów. Stały się one popularne, miały szeroki krąg słuchaczy. W wyniku selekcji, świadomie i spokojnie szedł na śmierć. Zginął 17 września 1941 roku. Do Krakowa powrócił jedynie Stanisław Leszczycki, który następnie czynnie zaangażował się w tajne nauczanie uniwersyteckie. W konspiracyjnym Uniwersytecie działali również inni geografowie krakowscy.

Powodem mojej dumy były też powojenne dzieje krakowskiej geografii. Spośród wielu wybitnych badaczy wymienić pragnę zwłaszcza profesorów: Eugeniusza Romera, Mieczysława Klimaszewskiego, Antoniego Wrzoska, Karola Bromka, Zdzisława Czeppego czy Irenę Dynowską-Balcer. Dzięki nim i ich uczniom ośrodek krakowski cieszy się wyjątkowym uznaniem na całym świecie.

Nakreślona tu w wielkim skrócie historia naszej dyscypliny na Uniwersytecie pozwala uświadomić sobie, jak wielkim zaszczytem staje się określenie „geograf Uniwersytetu Jagiellońskiego”. W jakimś sensie stajemy się spadkobiercami idei geograficznych, które pojawiły się i były głoszone tu, w Krakowie. Dlatego też moje wyróżnienie pozwalałabym sobie zadedykować naszym wielkim antenatom. Ale dedykuję je również młodemu pokoleniu naszych geografów, zwracając się równocześnie do nich z apelem: *Nie zapominajcie nigdy o swoich korzeniach. Bez naszej wspaniałej tradycji nie byłoby dzisiejszej geografii krakowskiej, uznawanej w Polsce i na świecie.*

Uroczystość wręczenia prof. Antoniemu Jackowskiemu tytułu profesora honorowego UJ odbyła się 11 czerwca br. w Auli Collegium Maius

Dzięki wielkiej życzliwości władz Uczelni, a zwłaszcza rektorów Franciszka Ziejki i Karola Musioła, w 2005 roku otrzymaliśmy wspaniały prezent, jakim jest kompleks Instytutu na kampusie UJ. Miałem szczęście i zaszczyt uczestniczyć w powstawaniu tego obiektu – od momentu tworzenia założeń wstępnych, wyboru projektantów poprzez okres budowy aż do chwili przejęcia budynku. Pomagali mi w tym wszyscy pracownicy, spośród których chciałbym wymienić zwłaszcza profesorów Kazimierza Krzemienia i Bolesława Domańskiego. W opinii kolegów geografów z Polski i z zagranicy nasz Instytut należy do bardzo wąskiej

grupy super nowoczesnych placówek geograficznych na świecie. Fakt ten cieszy, ale stanowi równocześnie wielkie zobowiązanie dla kolejnych pokoleń geografów do podejmowania i realizacji

projektów badawczych potwierdzających rangę naszego ośrodka.

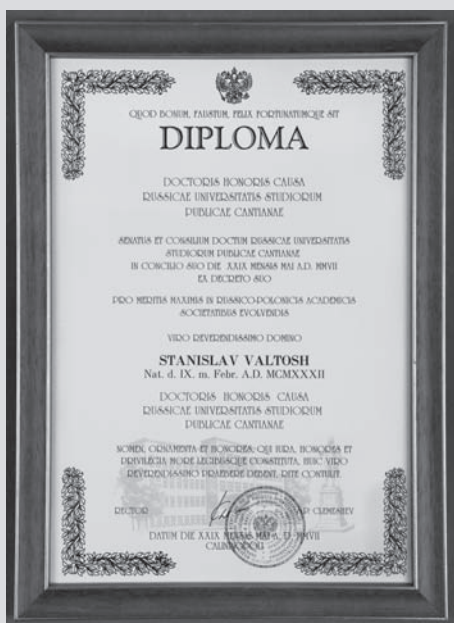
Geografowie rzadko do tej pory otrzymywali tak wysokie wyróżnienie uniwersyteckie. Przede mną tylko dwóch geografów pracujących na Uniwersytecie otrzymało godność doktora *honoris causa* naszej Uczelni: Wincenty Pol w 1850 roku oraz Eugeniusz Romer w 1948 roku. Podobnej rangi wyróżnieniem jest godność profesora honorowego, którą przed chwilą mi nadano. To wielki zaszczyt, ale równocześnie

zobowiązanie. Rozumiem je jako dalszą nieustającą służbę na rzecz mojego Uniwersytetu, tworzenie nowych idei oraz pracę z młodym pokoleniem geografów. Dopóki starczy mi sił. Dopóki nie wezwie mnie Pan.

Antoni Jackowski

Wystąpienie prof. Antoniego Jackowskiego wygłoszone 11 czerwca br. podczas uroczystości nadania mu tytułu profesora honorowego UJ.

¹ Michał Komar, Władysław Bartoszewski, *Skąd pan jest? Wywiad rzeka*, Świat Książki. Warszawa, 2006 (oryginał: „Moje Piśemko”, R. XXXII, nr 26, 30 czerwca 1934 r.).

WYRÓŻNIENIE DLA PROFESORA STANISŁAWA WALTOSIA

Profesor Stanisław Waltoś – wybitny karnista, autor kilkuset publikacji naukowych, wychowanek i pracownik Uniwersytetu Jagiellońskiego; członek PAN, PAU i kilku zagranicznych towarzystw naukowych; ekspert Rady Europy w latach 1992–1997, doradca Ministra Spraw Wewnętrznych (1996–1997), członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów (2000–2002); ekspert komisji sejmowej, pracującej nad dużą nowelą kodeksu postępowania karnego, a potem podobną nowelą kodeksu postępowania w sprawach wykroczenia; redaktor wielu pism; społecznik, naukowiec, który staże i wykłady miał w renomowanych uczelniach Nowego Jorku, Berkeley, Kolonii, Bremie, Bonn, Budapeszcie, Fryburgu, Londynie i Edynburgu – 30 maja br. otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Immanuela Kanta w Rosji.

Red.